

İÇİNDEKİLER

TAKDİM.....	7
ÖNSÖZ	9
İÇİNDEKİLER	11
KISALTMALAR.....	19
GİRİŞ	23
I. KONUNUN SEÇİLME AMACI.....	23
II. İNCELEME PLANI VE KONUNUN SINIRLANDIRILMASI	23
III. KONUYU DÜZENLEYEN HÜKÜMLER	25

BİRİNCİ BÖLÜM

KONUNUN KIYMETLİ EVRAK HUKUKUNDAKİ TEMELLERİ

I. KIYMETLİ EVRAK	29
A. Kıymetli Evrak Kavramı.....	29
B. Kıymetli Evrakın Unsurları	30
1. Senet Unsuru	31
a. Cisimleşme	32
b. Yazılı Olma	33
c. İmza	35
2. Hak Unsuru	38
a. Özel Hukuka İlişkin Bir Hak Olma	38
b. Devredilebilir Olma	42
c. Para ile Ölçülebilir Olma	44
3. Bağlılık Unsuru.....	44
a. Tek Taraflı İbraz Kaydı.....	47
b. Tek Taraflı Teşhis Kaydı.....	49
c. Çift Taraflı İbraz Kaydı.....	51
d. Çift Taraflı İbraz ve Tek Taraflı Teşhis Kaydı.....	53

e. Çift Taraflı İbraz ve Çift Taraflı Teşhis Kaydı.....	56
C. Kıymetli Evrakın Temel Nitelikleri	58
1. Soyutluk İlkesinin Geçerli Olması	59
2. Özel Şekil Şartlarına Tâbi Olma	63
3. Sınırlı Sayı İlkesinin Geçerli Olup Olmadığı Sorunu.....	65
II. KAMBIYO SENEDİ	68
A. Kambiyo Senedi Kavramı.....	68
B. Kambiyo Senedi Türleri	69
1. Poliçe	69
2. Bono (Emre Yazılı Senet)	70
3. Çek.....	71
C. Kambiyo Senetlerinin Ortak Özellikleri	74
D. Kambiyo Senetlerinde Ehliyet	80
E. Kambiyo Senetlerinde Temsil.....	84
1. Genel Olarak.....	84
2. Yetkisiz Temsil	87
3. Çekin Temsilen Düzenlenmesi.....	95

İKİNCİ BÖLÜM

SENET METNİNDE DEĞİŞİKLİKLERE VE SAHTECİLİĞE İLİŞKİN KAVRAMLAR İLE GENEL ESASLAR

I. SENET METNİ KAVRAMI	99
A. Genel Olarak	99
1. Dar Anlamda Senet Metni.....	99
2. Geniş Anlamda Senet Metni.....	100
B. TTK m. 748 Kapsamında Kambiyo Senetlerinde Senet Metnine Dahil Olan Unsurlar	100
C. İmzanın Senet Metnine Dahil Olup Olmadığı Sorunu	102
1. Düzenleyenin İmzası Bakımından Değerlendirme.....	103
2. Diğer Senet Borçlularının İmzaları Bakımından Değerlendirme.....	105
a. Muhatabın İmzası Bakımından Değerlendirme	105

b. Ciranta İmzaları Bakımından Değerlendirme.....	107
c. Avalist İmzaları Bakımından Değerlendirme.....	110
II. SENET METNİNDE DEĞİŞİKLİK KAVRAMI	115
A. Genel Olarak.....	115
B. İradi Değişiklik Hâlleri	115
1. Senet Metninin Tüm İlgililerin Muvafakatiyle Değiştirilmesi (Rızaî Değişiklik)	116
a. Genel Olarak	116
b. Tüm İlgililerin Muvafakatiyle Yapılacak Olan Değişikliğin Şartları	116
aa. Tüm İlgililerin Değişikliğe Muvafakati	117
ab. Muvafakatin Senet Üzerinde Belirtilmiş Olması	119
2. Senet Metninin Tahrif Edilmesi (Rıza Dışı Değişiklik).....	120
C. İrade Dışı Değişiklik Hâlleri	123
D. TTK m. 748 Kapsamına Girmeyen Değişiklikler	125
1. Genel Olarak.....	125
2. Kambiyo Senedi Tedavüle Çıkarılmadan Yapılan Değişiklikler.....	126
3. Kambiyo Senedinin Zorunlu Unsurlarından Birini Ortadan Kaldıran Değişiklikler	127
4. Kambiyo Borçlularının Sorumluluklarına Etki Etmeyen Değişiklikler	129
5. Yasak Kayıtlara İlişkin Değişiklikler	130
a. Yazılmamış Sayılan Yasak Kayıtlara İlişkin Değişiklikler.....	130
b. Senedi Geçersiz Hâle Getiren Yasak Kayıtlara İlişkin Değişiklikler.....	132
6. Kanununun Cevaz Verdiği Değişiklikler.....	133
a. Genel Olarak	133
b. Açık Kambiyo Senedinin Doldurulması	134
aa. Açık Kambiyo Senedi Kavramı.....	134
ab. Açık Kambiyo Senedinin Doldurulmasının TTK m. 748 Çerçevesinde Değerlendirilmesi	139

ac.	Doldurma Anlaşmasından Cayma Hakkı Kararlaştırılmış Olan Açık Kambiyo Senedinin Cayma Hakkı Kullanıldıktan Sonra Doldurulmasının TTK m. 748 Çerçevesinde Değerlendirilmesi	141
ad.	Doldurma Hakkı Kullanılmış Olan Açık Kambiyo Senedinde Bu Hakkın Tekrar Kullanılması Hâlinin TTK m. 748 Çerçevesinde Değerlendirilmesi	143
III.	SAHTECİLİK KAVRAMI.....	145
IV.	TÜRK CEZA KANUNU'NDA YER ALAN KAMBYO SENETLERİNDE TAHRİFAT VE SAHTECİLİĞE İLİŞKİN DÜZENLEMELER.....	146

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SENET METNİNDE DEĞİŞİKLİKLERİN VE SAHTECİLİĞİN HUKUKİ SORUMLULUĞA ETKİSİ

I.	GENEL OLARAK.....	149
II.	SENET METNİNDE DEĞİŞİKLİK VE SAHTECİLİK İDDİALARININ DEF'İ OLARAK İLERİ SÜRÜLMESİ	149
A.	Def'i Kavramı, Kapsamı ve Türleri	149
B.	Senet Metninde Değişiklik ve Sahtecilik Hâllerinin Hangi Def'i Grubuna Dâhil Olduğu Sorunu	152
1.	Senetten Anlaşılan Def'iler Görüşü	152
2.	Geçersizlik Def'i Görüşü	156
a.	İradeye İlişkin Geçersizlik Def'i Görüşü	158
b.	İsnat Def'i Görüşü.....	158
C.	Hukuki Görünüşe Güven İlkesinin Def'iler Üzerindeki Etkisi.....	160
1.	Hukuki Görünüşe Güven İlkesi	160
2.	Hukuki Görünüşe Güven İlkesinin Senet Metninde Değişiklikler Def'i Üzerindeki Etkisi.....	162
3.	Hukuki Görünüşe Güven İlkesinin Sahtecilik Def'i Üzerindeki Etkisi	165
III.	İMZALARIN VE BEYANLARIN BAĞIMSIZLIĞI İLKELERİNİN SENET METNİNDE DEĞİŞİKLİK VE SAHTECİLİK HÂLLERİ ÜZERİNDE ETKİSİ	167
IV.	SENET METNİNDE DEĞİŞİKLİKLERİN MÜTESELSİL SORUMLULUĞA ETKİSİ.....	170

V. HUKUKİ SORUMLULUĞUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ.....	173
A. Senet Metninde Değişiklik Hâlinde Hukuki Sorumlulukların Tespiti.....	173
1. Senet Metninde Değişiklik Yapan Kimsenin Hukuki Sorumluluğu	173
a. Senet Metninde Değişiklik Yapan Kişinin Senet Borçlusu Olması İhtimali.....	173
b. Senet Metninde Değişiklik Yapan Kişinin Senet Borçlusu Olmaması İhtimali.....	175
2. Diğer Senet Borçlularının Hukuki Sorumluluğu	176
B. Sahtecilik Hâlinde Hukuki Sorumlulukların Tespiti.....	181
1. İmzada Sahtecilik Yapılması Hâlinde Hukuki Sorumlulukların Tespiti	181
a. Sahtecilik Yapan Kimsenin Hukuki Sorumluluğu.....	181
b. İmzasında Sahtecilik Yapılan Kimsenin Hukuki Sorumluluğu	184
c. Diğer Senet Borçlularının Hukuki Sorumluluğu	187
2. İmza Dışındaki (Diğer) Unsurlarda Sahtecilik Yapılması Hâlinde Hukuki Sorumlulukların Tespiti.....	188
a. Sahtecilik Yapan Kimsenin Hukuki Sorumluluğu.....	189
b. Senette Düzenleyen Olarak Görünen Kimsenin Hukuki Sorumluluğu.....	190
c. Diğer Senet Borçlularının Hukuki Sorumluluğu	193

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BAŞLICA SENET METNİNDE DEĞİŞİKLİK VE SAHTECİLİK HÂLLERİ

I. BAŞLICA SENET METNİNDE DEĞİŞİKLİK HÂLLERİ.....	195
A. Bazı Mutlak Zorunlu Unsurlarda Meydana Gelebilecek Değişiklikler	195
1. Poliçe, Bono ve Çek Kelimeleri ile Havale ve Ödeme Vaadine İlişkin İfadelerin Değiştirilmesi.....	196
2. Senet Bedelinin Değiştirilmesi.....	200
a. Genel Olarak	200
b. Bedelde Değişiklik Durumunda TTK m. 676 Hükümünün TTK m. 748 Hükümü Karşısında Uygulanabilirliği.....	207

c.	Rakamla Gösterilip Yazı ile Gösterilmeyen Bedele Sonradan Yazı ile Yer Verilmesinin Doldurma Yetkisi Bakımından Değerlendirilmesi	214
d.	Bedelin Değiştirilmesi Sonucu Sorumlulukları Farklılaşan Senet Borçlularının Yapacakları Ödeme	217
3.	Lehtarın Adının Değiştirilmesi	221
4.	Düzenleme Tarihinin Değiştirilmesi.....	226
B.	Alternatifli Zorunlu Unsurlarda Meydana Gelebilecek Değişiklikler	232
1.	Düzenleme Yerinin Değiştirilmesi	233
2.	Ödeme Yerinin Değiştirilmesi.....	239
C.	Bazı İhtiyari Kayıtlarda Meydana Gelebilecek Değişiklikler.....	245
1.	Vadenin Değiştirilmesi.....	245
2.	Sorumsuzluk Kaydının Değiştirilmesi.....	251
3.	Faiz Kaydının Değiştirilmesi	253
4.	Bedel Kaydının (İhdas Nedeninin) Değiştirilmesi	256
5.	Yetki Kaydının Değiştirilmesi	258
II.	BAŞLICA SAHTECİLİK HÂLLERİ.....	266
A.	İmzada Sahtecilik	267
B.	İmza Dışındaki (Diğer) Unsurlarda Sahtecilik	267
1.	Eksik Kambiyo Senedinin Doldurulması Yoluyla Sahtecilik.....	268
2.	Şeklen Tüm Unsurlara Sahip Olmasına Rağmen Geçersiz Olan Kambiyo Senedinde Geçersizliğin Giderilmesi Yoluyla Sahtecilik	270

BEŞİNCİ BÖLÜM

SAHTE VEYA TAHRİF EDİLMİŞ ÇEKE İLİŞKİN ÖZEL DÜZENLEME

I.	GENEL OLARAK.....	271
II.	TTK M. 812 ÇERÇEVESİNDE SAHTE ÇEK VE TAHRİF EDİLMİŞ ÇEK KAVRAMLARI	272
A.	TTK m. 812'nin Kapsamı ve Zarar Kıtası.....	273
B.	Çekte Sahtecilik Türlerinin Zarar Kıtası Çerçevesinde TTK m. 812 Kapsamına Dahil Olup Olmadığı Sorunu	274
1.	Düzenleyenin İmzasında Sahtecilik	274

2. Diğer Senet Borçlarının İmzalarında Sahtecilik.....	275
3. İmza Dışındaki (Diğer) Unsurlarda Sahtecilik.....	278
C. Çekte Bazı Tahrifat Türlerinin Zarar Kıtası Çerçevesinde TTK m. 812 Kapsamına Dahil Olup Olmadığı Sorunu.....	279
1. Çek Bedelinde Tahrifat	279
2. Senet Borçlarının Adlarında Tahrifat	280
3. Düzenleme Yeri, Ödeme Yeri ve Düzenleme Tarihinde Tahrifat.....	283
4. Nitelik Arz Eden Diğer Bazı Kayıtlarda Tahrifat.....	284
D. Yetkisiz Temsilci Tarafından Düzenlenen ve Muhatapça Ödenen Çekin TTK m. 812 Kapsamına Dahil Olup Olmadığı Sorunu.....	285
III. SAHTE VEYA TAHRİF EDİLMİŞ ÇEKTE SORUMLULUK	289
A. Sahtecilik veya Tahrifat Fiilini Gerçekleştiren Kişinin Sorumluluğu	289
B. Muhatap Bankanın Kusursuz Sorumluluğu	290
C. Düzenleyenin Kusurunun Sorumluluğa Etkisi.....	292
D. Muhatap Bankanın Kusurunun Sorumluluğa Etkisi	296
E. Çek Anlaşmasına Banka Lehine Konulacak Sorumluluktan Kurtulma Kaydının Etkisi.....	299
1. Genel Olarak.....	299
2. Muhatap Bankanın Kusuru Varsa Sorumluluktan Kurtulma Kaydının Etkisi.....	299
3. Muhatap Bankanın Kusuru Yoksa Sorumluluktan Kurtulma Kaydının Etkisi.....	301
SONUÇ	305
KAYNAKÇA	321

KISALTMALAR

ABD	: Ankara Barosu Dergisi
Abs.	: Absatz
AD	: Adalet Dergisi
AHBVÜHFD	: Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AMK	: Alman Medeni Kanunu
ANDHD	: Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
Anm.	: Anmerkung
Art.	: Artikel
ATK	: Alman Ticaret Kanunu
Aufl.	: Auflage
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
b.	: bent
BankK	: Bankacılık Kanunu
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BGB	: Bürgerliches Gesetzbuch
BGE	: Entscheidungen des Schweizerischen Bundesgerichts
BGH	: Bundesgerichtshof
BGK	: Yargıtay Büyük Genel Kurul
bkz.	: bakınız
C.	: Cilt
CHD	: Ceza Hukuku Dergisi
dn.	: dipnot
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
EBYÜHFD	: Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
EOÜ-İİBFD	: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi
eTBK	: 818 sayılı Türk Borçlar Kanunu
eTTK	: 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu

EÜHFD	: Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
GSÜHFD	: Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
GÜHFD	: Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HGB	: Handelsgesetzbuch
HGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İBD	: İstanbul Barosu Dergisi
İİBF	: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İİK	: İcra ve İflas Kanunu
İKÜHFD	: İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İsv. BK	: İsviçre Borçlar Kanunu
İTÜSBD	: İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
İÜHFD	: İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
LHD	: Legal Hukuk Dergisi
m.	: madde
MÜHFHAD	: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
N.	: Numara
OR	: Schweizerische Obligationenrecht
p.	: paragraf
RG	: Reichsgericht
s.	: sayfa
S.	: Sayı
sa.	: sayfa aralığı
SÜHFD	: Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
TBBD	: Türkiye Barolar Birliği Dergisi
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TFM	: Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi
THD	: Terazi Hukuk Dergisi
TMK	: Türk Medeni Kanunu

TTK	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
TKHK	: Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
TNBD	: Türkiye Noterler Birliği Dergisi
TNBHD	: Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi
UMD	: Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve devamı
vs.	: ve sair
WM	: Wertpapier - Mitteilungen
WPR	: Wertpapierrecht
Y.	: Yıl
YD	: Yargıtay Dergisi

GİRİŞ

I. KONUNUN SEÇİLME AMACI

Ticaret hayatının gereği olan hız, kıymetli evrakın ve özellikle kambiyo senetlerinin doğumuna neden olan en önemli etkenlerden biridir. Hızlı tedavül kabiliyetini haiz olan kambiyo senetleri aynı zamanda Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan özel koruma hükümleri sayesinde güven ihtiyacına da cevap vererek uygulama açısından tercih sebebi olmuş ve yaygın bir kullanım alanı bulmuştur. Ticaret hayatı bakımından önemi, yaygın kullanımı ve maddi olarak taşıdığı değer nedeniyle sıklıkla tahrifat ve sahtecilik fiillerine konu olan kambiyo senetlerinin; tedavül kolaylığı nedeniyle fazlaca el değiştirmesi sonucu yıprandığı ve bu senetlerde gerek yıpranma gerekse başkaca sebeplerle irade dışı değişikliklerin de meydana geldiği görülmektedir.

Kullanımı bu denli yaygın olan kambiyo senetlerinde meydana gelen değişikliğin, senet metninde değişiklik olarak mı, sahtecilik olarak mı nitelendirileceği ya da her iki kavramın dışında mı kalacağı hususu uygulanacak hükümlerin belirlenmesi noktasında önem arz etmektedir. Bunun yanı sıra senet metninde değişikliklerin ve sahtecilik fiillerinin sorumluluklar bakımından değerlendirilmesi de oldukça önemlidir. Doktrin ve yargı kararlarının kendi içerisinde ve birbiri arasında ekseriyetle birlik içinde bulunmaması, çözülmesi gereken meselelerin fazlalığı, konunun seçiminde belirleyici olmuştur. Öte yandan çekte muhatap bankanın kusursuz sorumluluğunu düzenleyen TTK m. 812 hükmünün uygulama ilkeleri bakımından, doktrin ve yargı kararlarının göstermiş olduğu çeşitlilik de bu konunun seçimi noktasında belirleyici rol oynayan bir diğer husustur.

II. İNCELEME PLANI VE KONUNUN SINIRLANDIRILMASI

Bu çalışmada, kambiyo senetlerinde senet metninde değişiklikler ve sahtecilik konusunun kambiyo hukuku ekseninde incelenmesi, konunun mevzuat, doktrin ve uygulama yönleri ile ortaya konulması, tartışmalı noktalarda görüşlerin ve yargı kararlarının sentezi gerçekleştirilerek çözüme ulaşılması, uygulamada karşılaşılan ve mevzuat ile

örtüşmeyen hususlarda ise ideal hukuk açısından çözüm önerilerine yer verilmesi amaçlanmaktadır. Bu çerçevede 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan hükümlerin yanı sıra mehz Cenevre Yeknesak Kuralları ile İsviçre Borçlar Kanunu hükümleri de çalışma şekillendirilirken göz önünde tutulmuştur. 2019 yılında Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanan “*Elektronik Çek ve Bono Kanunu Taslağı*” çerçevesinde değerlendirmelere ise henüz kanunlaşmamış olması hasebiyle çalışmada yer verilmemiştir.

Niteliği itibari ile çalışmanın konusunun, özellikle medeni usul hukuku, borçlar hukuku ve ceza hukuku ile kesişen noktaları bulunmaktadır. Çalışmada gerek medeni usul hukuku gerek borçlar hukuku gerekse ceza hukuku açısından kesiştiği noktalarda konu ile ilişkisi ve imkânlar çerçevesinde genel açıklamalara yer verilecektir. Ancak ayrı bir monografik esere konu teşkil edebilecek nitelikte olan hususlar hakkında ayrıntılı incelemelere bu çalışmada yer vermek mümkün olmayacaktır. Bu noktada senet metninde değişiklikler ve sahteciliğin medeni usul hukuku bakımından incelenmesine ve cezai boyutuyla değerlendirilmesine çalışmada ayrı bir bölüm olarak yer verilmeyecek, çalışma kambiyo hukuku çerçevesinde şekillendirilecektir.

“*Kambiyo Senetlerinde Senet Metninde Değişiklikler ve Sahtecilik*” başlıklı bu çalışma beş bölümden oluşmaktadır. İki ana başlığa ayrılmış olan “*Konunun Kıymetli Evrak Hukukundaki Temelleri*” başlıklı birinci bölümün ilk ana başlığında kıymetli evrak kavramı, ikinci ana başlığında ise kambiyo senedi kavramı konumuz açısından önem arz eden noktaları ve genel esasları çerçevesinde değerlendirilmiştir.

“*Senet Metninde Değişiklikler ve Sahteciliğe İlişkin Kavramlar İle Genel Esaslar*” başlıklı ikinci bölümünün ilk ana başlığında senet metni kavramı, ikinci ana başlığında ise senet metninde değişiklik kavramı ele alınarak TTK m. 748'e sınır çizilmesi amaçlanmış; üçüncü ana başlıkta sahtecilik kavramının tanımı verilerek kapsamı belirlenmiş, dördüncü ve son ana başlıkta ise Türk Ceza Kanunu'nda yer alan kambiyo senetlerinde tahrifat ve sahteciliğe ilişkin düzenlemeler genel hatlarıyla incelenmiştir.

“*Senet Metninde Değişikliklerin ve Sahteciliğin Hukuki Sorumluluğa Etkisi*” başlıklı üçüncü bölüm beş ana başlığa ayrılmıştır. Birinci ana

başlıkta bölüm hakkında genel bilgi verilmiştir. İkinci ana başlıkta senet metninde değişiklik ve sahteciliğin dahil olacağı def'i grubu incelenmiş ve bu hususların def'i olarak ileri sürülmesi ele alınmıştır. Üçüncü ana başlıkta imzaların ve beyanların bağımsızlığı ilkelerinin senet metninde değişiklik ve sahteciliğe etkisinin değerlendirildiği çalışmanın üçüncü bölümü; dördüncü ana başlıkta senet metninde değişikliklerin müteselsil sorumluluğa etkisi, beşinci ana başlıkta ise hukuki sorumluluğun özel görünüş şekilleri incelenerek bitirilmiştir.

“Başlıca Senet Metninde Değişiklik ve Sahtecilik Hâlleri” başlıklı dördüncü bölüm iki ana başlığa ayrılmıştır. Birinci ana başlıkta nitelik arz eden ve uygulamada karşılaşıma ihtimali yüksek olan değişiklik hâlleri değerlendirilmiştir. İkinci ana başlıkta ise sahteciliğin hangi şekillerde ortaya çıkabileceği üzerinde durulmuştur.

Çalışmanın son bölümü olan *“Sahte veya Tahrif Edilmiş Çeke İlişkin Özel Düzenleme”* başlıklı beşinci bölümü ise üç ana başlığa ayrılmıştır. Birinci ana başlık altında konu ile alakalı genel bilgilere ve açıklamalara yer verilmiştir. İkinci ana başlıkta TTK m. 812 kapsamına dahil olabilecek sahtecilik ve tahrifat hâlleri maddenin uygulama şartları ekseninde değerlendirilmiştir. Üçüncü ana başlıkta ise sahte veya tahrif edilmiş çekte sorumluluklar ele alınarak ilgili bölüm sonlandırılmıştır.

“Kambiyo Senetlerinde Senet Metninde Değişiklikler ve Sahtecilik” başlıklı bu çalışma vardığımız sonuçları ana hatları ile zikrettiğimiz, değerlendirme ve önerilerimize yer verdiğimiz sonuç bölümü ile nihayete erdirilmiştir.

III. KONUYU DÜZENLEYEN HÜKÜMLER

Dünya üzerinde kambiyo senetleri ile alakalı esasları düzenleyen iki farklı sistem mevcuttur. Bu sistemlerden ilki Kıta Avrupası, ikincisi ise İngiliz-Amerikan hukuk sistemidir. Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan kambiyo senetlerine ilişkin düzenlemeler, 1937 değişikliği sonucu Cenevre Yeknesak Kurallarına uygun olarak hazırlanmış olan İsviçre Borçlar Kanunu'ndan kısmen esinlenerek, büyük oranda tercüme yolu ile alınmıştır. Bu çerçevede değerlendirildiğinde, Türk Ticaret Kanunu'nun kambiyo senetleri ile alakalı olarak Kıta Avrupası hukuk sistemini benimsediği söylenebilir.

19 Mart 1931 tarihli Cenevre Yeknesak Kuralları incelendiğinde, 51'inci maddede senet metninde değişikliklerin kaleme alındığı görülmektedir. Bu maddenin İsviçre Borçlar Kanunu'ndaki karşılığı, Kanun'un "*Änderungen des Wechsels*" kenar başlıklı 1068'inci¹ maddesidir. "*Senet metnindeki değişiklikler*" kenar başlıklı TTK m. 748 de İsv. BK m. 1068'den tercüme yolu ile aynen alınmıştır. Madde metninde "*Bir poliçe metni değiştirildiği takdirde, değiştirmeden sonra poliçe üzerine imza koymuş olan kişiler, değişmiş metne ve ondan önce imzasını koyanlar ise eski metne göre sorumlu olurlar*" denilmektedir. TTK m. 748 her ne kadar poliçe için ihdas edilmiş bir madde olsa da TTK m. 778/1-g atfı gereği bonolar ve TTK m. 818/1-ö atfı gereği çekler hakkında da uygulanır.

Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan ve bu çalışmada ele alınacak hükümlerden bir diğeri ise; Kanun'un "*Sahte veya tahrif edilmiş çek*" kenar başlıklı 812'nci maddesidir. Esasen Cenevre Yeknesak Kuralları içerisinde bu hususu düzenleyen bir hüküm bulunmamaktadır. Cenevre Yeknesak Kuralları Ek II m. 19/2 uyarınca, muhatap bankanın sahte veya tahrif edilmiş çeki ödemesinden kaynaklanan sorumluluğunun içeriği, akit devletlerin kendi iç hukuklarında yapacakları düzenlemeye bırakılmıştır. Buradan hareketle İsviçre Borçlar Kanunu ve dolayısıyla Türk Ticaret Kanunu'nda sahte veya tahrif edilmiş çeki ilişkin özel bir düzenlemeye yer verilmiştir. İsv. BK m. 1132'de² yer verilen "*Gefälschter Check*" kenar başlıklı düzenleme TTK m. 812'de "*Sahte veya tahrif edilmiş çek*" kenar başlığı ile yer almaktadır. Madde metninde "*Sahte veya tahrif edilmiş bir çeki ödemiş olmasından doğan zarar muhataba ait olur; meğerki, senette düzenleyen olarak gösterilen kişiye, kendisine verilen çek defterini iyi saklamamış olması gibi bir kusurun yüklenmesi mümkün olsun*" denilmektedir. Maddede, sahte veya tahrif edilmiş bir çekin ödenmek üzere muhatap bankaya ibrazı ve muhatap bankanın bu çeki istinaden ödeme yapması durumunda; senette düzenleyen olarak gösterilen kişinin zararına kimin katlanacağı açığa kavuşturul-

¹ OR Art. 1068: "*Wird der Text eines Wechsels geändert, so haften diejenigen, die nach der Änderung ihre Unterschrift auf den Wechsel gesetzt haben, entsprechend dem geänderten Text. Wer früher unterschrieben hat, haftet nach dem ursprünglichen Text.*"

² OR Art. 1132: "*Der aus der Einlösung eines falschen oder verfälschten Checks sich ergebende Schaden trifft den Bezogenen, sofern nicht dem in dem Check genannten Aussteller ein Verschulden zur Last fällt, wie namentlich eine nachlässige Verwahrung der ihm überlassenen Checkformulare.*"

maktadır. Hüküm incelendiğinde, ödenmek üzere ibraz edilen çekin şekil unsurlarını, senedin türüne göre hamilin hak sahipliğini ve düzenleyenin imzasını incelemekle yükümlü olan muhatap banka karşısında, çek hesabı sahibinin daha çok korunduğu görülmektedir.

Çalışmada ele alınacak bir diğer hüküm TTK m. 678'dir. Esas itibarıyla bahse konu düzenlemede, yetkisiz temsil ve temsil yetkisinin aşılması durumunda yetkisiz temsilcinin sorumluluğu ele alınmaktadır. Ancak ilgili başlık altında³ değerlendirileceği üzere, bu düzenleme kambiyo senetlerinde sahtecilik yapılması hâlinde sahteciliği gerçekleştiren kişi hakkında da uygun düştüğü durumlarda uygulama alanı bulacaktır.

Bu çalışmada detaylı olarak incelenecek olan husus, kambiyo senetlerinde sahtecilik, senet metninde meydana gelebilecek iradi ve rıza dışı değişiklik hâli olan tahrifat ile irade dışı değişikliklerdir⁴. İradi değişiklik hâllerinden olan ve TTK m. 748 kapsamında yer almayan senet metninin tüm ilgililerin muvafakatiyle değiştirilmesi konusuna ise ilgili kısımda⁵ bir başlık açılmış, şartları ile yapılma usulü hakkında bilgi verilmiştir. Bu bağlamda çalışmada TTK m. 650 ve HMK m. 207 hükümlerinden de yararlanılmıştır.

³ Ayrıntılı bilgi için bkz. Üçüncü Bölüm, V, B, 1, a. Sahtecilik Yapan Kimsenin Hukuki Sorumluluğu.

⁴ 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun "Senet metninde değişiklikler" kenar başlıklı 660'ıncı maddesinde, madde metninde "tahrifat" ifadesi kullanılmaktaydı. 6102 sayılı TTK m. 748'de kanun koyucu hem madde kenar başlığında hem de madde metninde "senet metninde değişiklik" ifadesini kullanmış ve "tahrifat" ifadesini bu maddede terk etmiştir. Kanaatimizce bu değişiklik yerinde olmuştur. Nitekim senet metninde meydana gelecek değişiklik yalnızca tahrifat şeklinde iradi bir fiilden kaynaklanmayabilir. Değişikliğin tamamen irade dışı da meydana gelmesi mümkündür. Bu duruma örnek olarak; hamilin cebinde bulunan senette terleme sonucu, metinde yer alan bir ihtiyari kaydın silinmesi gösterilebilir. Kanun koyucu madde metninde yapılan değişiklik ile kanaatimizce, bahse konu maddenin hem iradi özellik gösteren tahrifatı hem de irade dışı gerçekleşen değişiklik hâllerini kapsadığını tereddüte mahal vermeyecek şekilde açığa kavuşturmuştur.

⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. İkinci Bölüm, II, B, 1. Senet Metninin Tüm İlgililerin Muvafakatiyle Değiştirilmesi (Rızaî Değişiklik).

